

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III
April 22-24, 2022
Antalya-Turkey

Proceedings Book
Volume-I

IKSAD GLOBAL PUBLISHING HOUSE
ISBN: 978-625-8377-38-5
www.worldchildrenconference.org

NEAR EAST UNIVERSITY

ÖZAY GÜNSEL
Children University

GİRNE ÜNİVERSİTESİ
UNIVERSITY OF KYRENIA

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

April 22-24, 2022 / Antalya-Turkey

PROCEEDINGS BOOK VOLUME-I

EDITORS

Prof. Dr. Zehra ALTINAY
Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

by

IKSAD GLOBAL PUBLISHING HOUSE®

All rights of this book belong IKSAD Publishing House
Authors are responsible both ethically and juridically
IKSAD Publications – 2022©
Issued: 07.05.2022

ISBN: 978-625-8377-38-5

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

WORLD CHILDREN CONFERENCE-III

DATE and PLACE

April 22-24, 2022 / Antalya-Turkey

ORGANIZATION

Özay Günsel Children University
Near East University
University of Kyrenia
IKSAD GLOBAL

ORGANIZING COMMITTEE

Anna GUNSEL

HONORARY PRESIDENT OF CONFERENCE

Chairman of Trustees Committee of Özay Günsel Children University

Prof. Dr. Zehra ALTINAY

HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

Near East University, Social Research and Development Center

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

HEAD OF SCIENTIFIC COMMITTEE

Near East University, Social Research and Development Center

NUMBER of ACCEPTED PAPERS – 217

TURKEY – 97

OTHER COUNTRIES – 120

NUMBER of REJECTED PAPERS – 63

EVALUATION PROCESS

All Applications Have Undergone A Double-Blind Peer Review Process

PARTICIPANTS COUNTRY (29)

Turkey, Philippine, Italy, Romania, Azerbaijan, Cyprus, India, Ukraine, South Africa, Afghanistan, Kazakhstan, China, Iran, Croatia, Saudi Arabia, Moldova, Indonesia, Pakistan, Australia, Ghana, Georgia, Malaysia, Bulgaria, Lebanon, Vietnam, Cameroon, Sweden, Serbia, Nigeria

ORGANIZING COMMITTEE

HEAD OF ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Zehra ALTINAY

Near East University, Social Research and Development Center

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

Prof. Dr. Ahmed Tlili, Beijing Normal University

Prof. Dr. Dilber Ulaş, Ankara University

Prof. Dr. Fahriye Altınay, Near East University

Prof. Mohamed JEMNI, The Arab League Educational, Cultural and Scientific Organization - ALECSO

Prof. Dr. Mustafa Talas, Niğde Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Özlem KILIÇ, Tickle College of Engineering, University of Tennessee-USA

Prof. Dr. Erhan Eroglu, Anadolu University

Assoc. Prof. Dr. T. İnanç İlisulu, Hacı Bayram Veli University

Dr. Almaz Ahmetov, Azerbaijan Medical University

Dr. Ainur Kenebayeva, Kazakh National Women's Teacher Training University

Dr. Gainiya Tazhina, University of International Business

Dr. Meryem Cumhuri, Near East University, Faculty of Science

Dr. Prachi V. Motiyani, Gujarat University School of Law

Dr. Yücel Yazgın, Near East University

Dr. Havva Mehtieva, Moscow Health Institute

Dr. Charu Dureja, Rayat College of Law, Panjab University

Dr. Tamanna Saxena, Amity University

Duygu Kaptanoğlu Coşkun, Özay Günsel Children University

Elvan Caferov, Azerbaijan State Pedagogical University

Şefik Emre Coşkun, Near East University

SCIENTIFIC COMMITTEE

HEAD OF SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Fahriye ALTINAY

Near East University, Social Research and Development Center

SCIENTIFIC COMMITTEE MEMBERS

- Prof. Dr. Zehra Altınay Gazi** – Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Hüseyin Bicen - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Fahriye Altınay - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Prof. Dr. Gökmen Dağlı - Kyrenia University-Girne Üniversitesi
Prof. Dr. Robert Repnik - University of Maribor
Prof. Dr. Ignacio Aguaded - University of Huelva
Prof. Dr. Ahmed Tlili - Smart Learning Institute of Beijing Normal University (SLIBNU)
Prof. Dr. Maiga Chang - Athabasca University
Prof. Dr. Nilüfer Galip – Kyrenia-Girne University
Prof. Dr. Semra Erbas – Kyrenia-Girne University
Prof. Dr. Ebba Ossiannilsson - Lund University
Prof. Dr. Kinshuk - North Texas University
Prof. Dr. Ramesh Sharma - Ambedkar University Delhi
Prof. Dr. Yüksel Gökteş - Atatürk University
Prof. Dr. Erhan Eroglu, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Mukaddes Sakallı Demirok - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Behçet Öznacar - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Yağmur Çerkez-Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Emil Mammadov - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Secil Aksoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Umut Aksoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assoc. Prof. Dr. Muhammet Berigel - Karadeniz Technical University
Assist. Prof. Dr. Aysun Beybola - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Gülsün Başarı - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Yasemin Sorakın - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Derviş Amca Toklu-Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Mutlu Soykurt - Girne Üniversitesi-Kyrenia University
Assist. Prof. Dr. Seçil Besim Ayhan - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Damla AKŞİT BIÇAK - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Gonca İnanç - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Assist. Prof. Dr. Mustafa Özhan Kalaç - Manisa Celal Bayar University
Assist. Prof. Dr. Ceren Karaatmaca – Kyrenia-Girne University
Assist. Prof. Dr. Fatma Alaslan - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Deepika Kohli, Khalsa College of Education
Dr. Lorna Wang - University of Surrey
Dr. Sazali Yusoff - Institut Aminuddin Baki

SCIENTIFIC COMMITTEE

- Dr. Ana Pérez Escoda** - International University of La Rioja
Dr. Ainur Kenebayeva - Gumilyov Eurasian National University
Dr. Nilsu İNÖNÜ SAKALLI - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Yelda KOÇ - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Menil Çelebi - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Dr. Rev. G. Vazhan Arasu- ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Rashmi A. Patras - ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Chitranshi Verma- ST. Aloysius College, Jabalpur
Dr. Yang Feng, Children & Youth Science Center of CAST, China
Barış Başel - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University
Yücehan Yücesoy - Yakın Doğu Üniversitesi/Near East University

ПЕРВИННА ДОПОМОГА ДІТЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ PRIMARY ASSISTANCE FOR CHILDREN DURING THE WAR: PSYCHOLOGICAL ASPECT

Віктор Сіткар

*Тернопільський національний педагогічний університет, імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

Степан Сіткар

*Тернопільський національний педагогічний університет, імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

Анотація

В статті наголошується, що розв'язана росією 24 лютого 2022 року війна проти України, стала для українського народу великим викликом та психотравмуючим фактором як для дорослих, так і дітей. Якщо у війну втягнуто все населення, часто першим завданням є якнайшвидше надати допомогу одразу великій кількості дітей. Українські діти вже знають, що таке війна, - не з пісень та фільмів а, а на власному досвіді.

Проаналізовано особливості первинної допомоги дітям під час війни. Війна приносить в життя дітей втрату, невизначеність, активізує страх та тривогу. Діти втрачають звичну повсякденність та впорядкованість життя. Зазвичай відчуття безпеки та захищеності діти шукають у своїх батьків.

Висвітлено досвід надання первинної психологічної допомоги дітям під час війни та специфіку батьківських розмов з дітьми про війну.

Ключові слова: діти, війна, стрес, тривога, психологічна допомога.

Abstract

The article emphasizes that the war against Ukraine unleashed by Russia on February 24, 2022, has become a great challenge and psycho-traumatic factor for the Ukrainian people for both adults and children. If the entire population is involved in the war, often the first task is to help a large number of children at once. Ukrainian children already know what war is - not from songs and movies, but from their own experience.

Features of primary care for children during the war are analyzed. War brings loss, uncertainty, and fear and anxiety to children's lives. Children lose their usual routine and orderliness of life. Children usually seek a sense of security and safety from their parents.

The experience of providing primary psychological assistance to children during the war and the specifics of parental conversations with children about the war

Keywords: children, war, stress, anxiety, psychological help.

Актуальність дослідження. Повномасштабна війна, яку розпочала росія 24 лютого 2022 року проти України стала для нас великим викликом. Вона стала сильним психотравмуючим фактором для 42 мільйонного населення України і зокрема дітей, насамперед тих, що перебували чи досі перебувають безпосередньо у зоні бойових дій.

Зважаючи на цей аспект, 31 березня 2022 року, на підтримку України, в столиці Грузії місцеві активісти виставили перед будівлею парламенту 145 пар дитячого взуття. Саме стільки дітей, за офіційними даними, загинули в Україні на той час внаслідок вторгнення Росії. Акцію організували грузинські журналісти. Кажуть, що планували демонстрацію, коли в Україні повідомили про 119

загиблих дітей. Однак в день проведення довелося додати ще 26 пар взуття [3]. Проте, українські діти уже **п'ятдесят дев'ятий (59) день** змушені ховатися в сховищах від щогодинних ракетних обстрілів і переживати психологічні травми.

Мета дослідження. Проаналізувати особливості первинної допомоги дітям під час війни, яка приносить в їх життя втрату, невизначеність, активізує страх та тривогу.

Виклад основного матеріалу. Дуже прикро, але українські діти вже знають, що таке війна – не з пісень і фільмів, а на власному досвіді. За даними Офісу Генерального прокурора України (ОГПУ), станом на ранок **23 квітня 2022 року**, за час повномасштабного вторгнення росії в Україну, 208 дітей загинули та понад 387 отримали поранення. Найбільше дітей постраждали в Донецькій (120), Київській (113), Харківській (91), Чернігівській (66), Миколаївській (41), Херсонській (44), Луганській (37), Запорізькій (25), Сумській (17), Житомирській областях (15) та в Києві (16), табл. 1 [9].

Таблиця 1

Кількість загиблих та поранених дітей в Україні

(станом на 23 квітня 2022 р) [9]

Область Region	Кількість загиблих та поранених дітей Number of dead and injured children
Донецька / Donetsk	120
Київська / Kyiv	113
Харківська / Kharkiv	91
Чернігівська / Chernihiv	66
Херсонська / Kherson	44
Миколаївська / Mykolayiv	41
Луганська / Luhansk	37
Запорізька / Zaporizhzhia	25
Сумська / Sumy	17
м. Київ / m. Kyiv	16
Житомирська / Zhytomyr	15

Як повідомили в ОГПУ, через бомбардування та обстріли пошкоджено 1500 закладів освіти. 102 з них зруйновано повністю. Найгірша ситуація у зазначених в табл.1 областях та м. Києві. Крім того, пошкоджено понад 80 закладів для дітей, серед яких лікарні, музичні школи, спортивні та реабілітаційні заклади, молодіжні центри, бібліотеки тощо. У Прокуратурі зазначають, що дані не є остаточними, оскільки в районах активних бойових дій та на тимчасово окупованих територіях неможливо оглянути місця обстрілів [9].

У деяких убитих російськими окупантами дітей у Бучі та Ірпені Київської області були пов'язані руки, що може свідчити про тортури. Також у дівчаток до 10 років виявлено сліди звалтування [6].

За даними ООН, станом на 31 березня 2022 року, через війну, яку Росія почала проти України понад 60% українських дітей були змушені залишити рідні домівки. Так, 2 мільйони дітей поїхали за кордон, ще 2,5 мільйона – змінили домівку всередині країни [5].

Як повідомляв Укрінформ, у МЗС України заявляли, що російські загарбники вдаються до незаконного та насильницького переміщення на свою територію українських дітей, у тому числі сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей, батьки яких загинули внаслідок військової агресії Росії. Український омбудсмен Людмила Денісова зазначала, що за даними російських змі, до рф вивезено понад 150 тисяч українських дітей. Влада країни-агресора також підготувала 280 справ для незаконного усиновлення українських дітей, які були вивезені з окупованих частин Донецької і Луганської областей до повномасштабного вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року [1].

До того ж, як повідомляв Укрінформ, голова Представництва Європейського Союзу в Україні Матті Маасікас наголосив, що викрадення росією українських дітей і їх заплановане «всиновлення» є ще одним цинічним порушенням міжнародного гуманітарного права з боку РФ [1].

Якщо у війну втягнуто все населення, часто першим завданням є якнайшвидше надати допомогу одразу великій кількості дітей. Зважаючи на те, що сьогодні характер війни є досить специфічний, фахівці, які працюють із дітьми, намагаються знайти правильні шляхи допомоги всім потерпілим від неї. Наразі вважають, що якщо швидше допомогти дитині упоратися із стресами війни, тоді краще вона буде почуватись і зменшиться ризик виникнення проблем у майбутньому [2].

Війна приносить в життя дітей втрату, невизначеність, активізує страх та тривогу. Діти втрачають звичну повсякденність та впорядкованість життя. Зазвичай відчуття безпеки та захищеності діти шукають у своїх батьків. Фахівці пропонують кілька порад щодо того, як підійти до розмови з дитиною про війну:

1. Надавайте інформацію відповідно до віку дитини та подбайте, щоб вона не ретравмувала дитину.

Діти з найменшого, дошкільного віку, мають право знати, що відбувається у їхній країні, але дорослі також мають відповідальність убезпечити їх від небезпечного контенту. Нагадайте, що багато людей наполегливо працюють не лише в Україні, а й у всьому світі, щоб закінчити війну.

2. Дбайте про медіагігієну та медіаграмотність вашої дитини в умовах війни. Будьте уважними до того, яку інформацію отримують діти, прислухайтеся до їхніх розмов, аналізуйте їхні запитання до вас. Діти можуть отримувати інформацію з різних джерел, тому важливо уточнювати у вашої дитини, звідки вона дізналася ту чи іншу інформацію і якщо вона неточна або неправдива – виправити це. Нагадайте дитині, що вона може поговорити з вами чи іншим значущим дорослим, коли захоче.

3. Обмежте потік новин.

Подумайте про те, щоб вимикати новини при дітях дошкільного або молодшого шкільного віку. Новинний контент наразі є травмуючим для них, може викликати багато занепокоєння та підсилювати тривогу і страх. Намагайтеся, наскільки це можливо, ввечері, замість перегляду новин з дітьми, робити з ними релаксаційні вправи, грати в ігри, дивитися мультфільми або читати казки разом.

4. Зосередьте увагу на допомозі.

Дітям важливо знати, що люди допомагають одне одному. Розкажіть, до прикладу, про роботу волонтерів, які надають підтримку всім, хто її потребує, або про те, що робить територіальна оборона. Відчуття того, що ми всі робимо щось для наближення перемоги, надає відчуття єдності та приносить стишення і психологічний комфорт.

5. Слідкуйте за станом дитини.

Оскільки війна триває і новини про воєнні події оточують нас звідусіль, триваючи нон-стоп, важко зосередитися на чомусь іншому. Водночас ви – батьки, найбільш значимі люди та орієнтир для своєї дитини, а їй вкрай важливо, щоб ви цікавилися й новинами із її життя.

6. Подбайте про себе.

Обмежте своє перебування в мережі та читання новин, наскільки це можливо. Натомість зосередьтеся на якомусь важливому завданні або робіть те, що допомагає розслабитися та відновитися. Діти

зрозуміють реакцію дорослих на новини, тому якщо ви справляєтеся з ситуацією – це допомагає і дітям [8].

Крім зазначеного вище, заслуговує на увагу і досвід Ольги Байер [4] «Як надати первинну психологічну допомогу дитині під час війни». Вона радить:

- Запевніть дитину в тому, що ставитеся до її переживань серйозно та знайомі з дітьми, які зазнали таких самих випробувань: «Я знаю одного сміливого хлопчика, який пережив таку саму ситуацію».
- Створюйте атмосферу безпеки – обіймайте дитину якомога частіше, розмовляйте та грайте з нею. Переглядайте разом із дитиною «позитивні» фотографії чи зображення – так зможете звернутися до приємних образів із минулого, послабити неприємні спогади.
- Спрямуйте розмову про воєнні події в інший напрям – переходьте від опису деталей до опису почуттів: спонукайте дитину описувати не деталі події, а її почуття.
- Допомагайте вибудувати життєву перспективу – визначити конкретні цілі та окреслити конкретні терміни.
- Повторюйте, що відчувати безпорадність, страх, гнів – нормально.
- Підвищуйте самооцінку дитини – частіше хваліть її за хороші вчинки.
- Грайте в ігри з піском, водою чи глиною – взаємодія з такими матеріалами дасть дитині змогу виразити переживання за допомогою образів.
- Не дозволяйте потурати вами – не виконуйте будь-які бажання дитини з жалю до неї.

Висновки. Військова агресія та бойові дії належать до стресорів, що виходять за рамки звичайного людського досвіду. А тому кожен з нас перебуває під впливом потужного стресу. *Перше, що потрібно знати і розуміти: все що з нами наразі відбувається – це нормальна реакція на ненормальні події.*

Нагадаємо, що сьогодні багато людей наполегливо працюють не лише в Україні, а й у всьому світі, щоб закінчити війну. Усі на планеті мають знати, що робить росія. Щоб відповідальність за злочини проти українського народу стала для російських військових невідворотною й максимально жорсткою.

«Військова агресія росії щоденно призводить до порушення права на життя та охорону здоров'я дитини, гарантованого статтею 6 Конвенції ООН про права дитини. Уповноважена парламенту з прав людини Людмила Денісова звертається до Комісії ООН з розслідування порушень прав людини під час військового вторгнення РФ в Україну врахувати ці факти порушень російською федерацією прав дитини в Україні» [7].

Література

1. Викрадення та «усиновлення росією українських дітей є порушенням гуманітарного права – Маасікас. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3458627-vikradenna-ta-usinovlenna-rosie-u-ukrainskih-ditej-e-porusennam-gumanitarnogo-prava-maasikas.html> (дата звернення 15.04.2022)
2. Діти та війна: навчання технік зцілення. Навчальне видання. URL: http://ipz.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/dity_fin_ispp-1.pdf (дата звернення 26.03.2022).
3. Пам'ять про українських дітей: у Тбілісі перед парламентом виставили 145 пар дитячого взуття. URL: https://24tv.ua/pamyat-pro-ukrayinskih-ditey-tbilisi-pered-parlamentom-vistavili_n1929339 (дата звернення 31.03.2022).
4. Первинна психологічна допомога під час війни: правила і принципи. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/3039-pervinna-psihologchna-dopomoga-pd-chas-vyni-pravila-y-printsipi> (дата звернення 05.03.2022).
5. Скільки українських дітей були змушені залишити рідні домівки. URL: https://24tv.ua/skilki-ukrayinskih-ditey-buli-zmusheni-zalishiti-ridni-domivki_n1929258 (дата звернення 31.03.2022 р).
6. У деяких убитих росіянами дітей у Бучі та Ірпені були пов'язані руки, у дівчат до 10 років виявлені сліди згвалтувань – журналіст. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/bucha-irpin-u-vbitih-ditey-buli-pov-yazani-ruki-spirin-novini-ukrajini-50230752.html> (дата звернення 03.04.2022).

7. У 3% дітей, які отримали поранення від збройної агресії РФ, ампутовані кінцівки URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1972757-u-3-ditey-yaki-otrimali-poranennya-vid-zbroynoyi-agresiyi-rf-amputovani-kintsivki> (дата звернення 15.04.2022).
8. Як говорити з дітьми про війну: поради психологів. URL : <https://www.unicef.org/ukraine/stories/how-to-talk-to-children-about-war> (дата звернення 15.03.2022).
9. 208 дітей загинули в Україні через збройну агресію РФ, 387 – поранено. <https://ua.interfax.com.ua/news/general/826520.html> (дата звернення 23.04.2022).